

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Strategiczna wizja transformacji energetycznej umożliwiającej strategiczną autonomię UE”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2023/C 75/15)

Sprawozdawcy: **Thomas KATTNIG**

Lutz RIBBE

Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	20.1.2022
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	4.10.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.10.2022
Sesja plenarna nr	573
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	197/9/12

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Pod koniec 2021 r. EKES postanowił opracować całościową wizję transformacji energetycznej. Dnia 18 stycznia 2022 r. podjął decyzję, że wszystkie sekcje i CCMI powinny zawrzeć wnioski z wielu opinii z inicjatywy własnej poświęconych różnym aspektom transformacji energetycznej w nadrzędnej opinii *Strategiczna wizja transformacji energetycznej umożliwiającej strategiczną autonomię UE*.

Jednakże obecna sytuacja w Ukrainie, po inwazji wojskowej Federacji Rosyjskiej, sprawia, że transformacja energetyczna nabiera najwyższego priorytetu, ponieważ jej konsekwencje dla dostaw energii w UE i dla cen energii są bezprecedensowe.

W obliczu aktualnego kryzysu oraz tego, że UE zamierza do 2030 r. położyć kres swojej zależności od gazu rosyjskiego, w niniejszej opinii EKES przedstawia kompleksową wizję takiej transformacji energetycznej, której celem jest osiągnięcie i promowanie strategicznej autonomii UE w dziedzinie energii.

Aby określić długoterminową wizję strategiczną, w niniejszej opinii ramowej podsumowano:

- wnioski i zalecenia z sektorowych opinii z inicjatywy własnej⁽¹⁾,
- wnioski z opinii w sprawie REPowerEU i planu REPowerEU oraz wynikających z nich wniosków ustawodawczych,
- wnioski i zalecenia z poprzednich opinii EKES-u.

1.2. EKES zwraca uwagę na ryzyko związane z tym, że kumulacja skutków gospodarczych i społecznych obecnego kryzysu energetycznego może narazić na szwank system demokratyczny, o ile nie znajdzie się odpowiednich rozwiązań. Dlatego popiera wdrożenie natychmiastowych środków, aby rozwiązać najpilniejsze kwestie, a w szczególności zapewnić bezpieczeństwo dostaw po kosztach jak najniższych zarówno dla konsumentów, jak i dla sektorów przemysłu, które odczuwają skutki obecnego dramatycznego wzrostu cen.

⁽¹⁾ Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 67; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 88; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 53; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 1; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 59; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 23; Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 198.

1.3. Zmiana klimatu coraz większym stopniu staje się górką rzeczywistością w Europie. Jednocześnie obecny kryzys energetyczny, który pogłębił się wskutek agresywnej inwazji Rosji na Ukrainę, wyraźnie pokazuje, że zarówno cele, jak i środki zaproponowane w ramach europejskiej unii energetycznej i Zielonego Ładu są zasadniczo słuszne, ale nie dość ambitne. Nie wystarczą one, aby zapewnić Europie bezpieczną, zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju i konkurencyjną strategiczną autonomię energetyczną. Przede wszystkim aktualne wyzwania podejmuje się zbyt nieśmiało. Tymczasem potrzeba prawdziwej zmiany paradygmatu.

1.4. Należy jak najdokładniej określić potencjał Europy w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych i szeroko o nim informować, aby promować wspólne rozumienie zakresu, w jakim można osiągnąć niezależność od importu energii. Należy przede wszystkim zająć się elektryfikacją sektorów ciepłowniczego i transportowego oraz koniecznością europejskiej produkcji ekologicznego wodoru.

1.5. Oprócz jak najszybszego wykorzystania tego potencjału należy jeszcze intensywniej wykorzystywać potencjał oszczędności energii. W obecnej sytuacji oszczędzanie energii jest najlepszym sposobem na uzyskanie natychmiastowych efektów.

1.6. Jednocześnie konieczne będą środki krótko- i ewentualnie średnioterminowe w celu zrekompensowania utraconych dostaw energii z Rosji. Jednym z takich środków jest przywóz LNG. EKES uważa jednak, że ważne jest, by nie powodowało to nowego długotrwałego uzależnienia od paliw kopalnych. Aspekty te trzeba z wyprzedzeniem uwzględnić w cyklu inwestycyjnym. Ogólnie rzecz biorąc, celem nie jest dywersyfikacja zależności, lecz osiągnięcie najwyższego możliwego poziomu strategicznej autonomii.

1.7. Transformacja ta jest nie tylko poważnym wyzwaniem technicznym; wiąże się ona również z kwestiami strukturalnymi. W przyszłości produkcja energii będzie znacznie bardziej zdecentralizowana niż w przeszłości. Otwiera to również możliwości dla miast i regionów oraz innych nowych zainteresowanych podmiotów, np. mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), a także indywidualnych i społecznych prosumentów. EKES uważa, że decydenci polityczni nadal nie przedstawili jasných wskazówek ani środków dotyczących tego, w jaki sposób dotychczasowi konsumenci czystej energii mogą stać się nowymi podmiotami. EKES w wielu swoich opiniach podkreślał, że akceptacja w społeczeństwie jest podstawowym warunkiem zapewnienia szybkiej transformacji. Prawo do uczestnictwa i faktyczne możliwości są najlepszym sposobem na uzyskanie takiej akceptacji. Chodzi zatem nie tylko o to, gdzie wytwarzana jest energia i z jakiego źródła, ale także o to, kto może na niej zarabiać. EKES ponownie wzywa do podjęcia szeroko zakrojonych i ukierunkowanych działań informacyjnych i uświadamiających, prowadzonych w sposób skoordynowany i komplementarny przez Komisję Europejską i państwa członkowskie z udziałem organizacji przedsiębiorców, izb, partnerów społecznych i innych zainteresowanych stron⁽²⁾.

1.8. EKES potwierdza swoje przekonanie wyrażone w poprzednich opiniach: środki z funduszy spójności społecznej i regionalnej oraz funduszy na rzecz odbudowy muszą być wykorzystywane nie tylko w celu wspierania działań w dziedzinie klimatu i transformacji energetycznej, lecz polityka klimatyczna i energetyczna powinna (i może) być kształtowana także w taki sposób, aby wspierać spójność społeczną i regionalną.

2. Uwagi ogólne

2.1. EKES zwraca uwagę na ryzyko związane z tym, że kumulacja skutków gospodarczych i społecznych obecnego kryzysu energetycznego może narazić na szwank system demokratyczny, o ile nie znajdzie się odpowiednich rozwiązań. Dlatego popiera wdrożenie natychmiastowych środków, aby rozwiązać najpilniejsze kwestie, a w szczególności zapewnić bezpieczeństwo dostaw po kosztach jak najniższych zarówno dla konsumentów, jak i dla sektorów przemysłu, które odczuwają skutki obecnego dramatycznego wzrostu cen.

2.2. Europa i świat mierzą się z dotkliwymi skutkami kryzysu klimatycznego. EKES ponownie wyraża zdecydowane poparcie dla celów określonych w ramach Zielonego Ładu, wzmocnienia strategicznej autonomii w zakresie dostaw energii oraz przejścia na zrównoważoną i neutralną dla klimatu gospodarkę. Rozpoczęta przez Rosję tzw. wojna energetyczna jeszcze bardziej unaocznia potrzebę wyraźnego przyspieszenia transformacji zainicjowanej przez Zielony Ład. REPowerEU i inne inicjatywy zaproponowane przez Komisję służą odpowiedniemu dostosowaniu Zielonego Ładu, ale nie są jeszcze wystarczająco ambitne.

⁽²⁾ Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 1.

2.3. W każdym planowanym działaniu w ramach transformacji energetycznej należy jednak uwzględnić wymiar społeczny. Z jednej strony jest to konieczne, aby nie była zagrożona akceptacja zmian przez społeczeństwo oraz by zapewnić sprawiedliwą transformację. Z drugiej strony transformacja ta umożliwi również pozytywne zmiany w gospodarce regionalnej, w tym nowe miejsca pracy⁽³⁾, co będzie sprzyjać akceptacji. Jako przedstawiciel społeczeństwa obywatelskiego EKES często udzielał wskazówek dotyczących sposobu zaangażowania obywateli, tak aby mogli oni czerpać korzyści ze sprawiedliwej transformacji. Niestety zostały one w większości zignorowane, co może prowadzić do poważniejszych trudności w uzyskaniu akceptacji.

2.4. EKES uważa, że należy i można chronić konkurencyjność gospodarki europejskiej, a zwłaszcza sektora przemysłowego i MMŚP jako siły napędowej zrównoważonych innowacji. Inteligentne koncepcje wykorzystania energii – np. wirtualne elektrownie – oferują mniejszym przedsiębiorstwom duże możliwości wzrostu. Ponieważ MMŚP są zasadniczym elementem rozwiązania na rzecz konkurencyjnej, neutralnej dla klimatu i sprzyjającej włączeniu społecznemu gospodarki o obiegu zamkniętym w UE, należy stworzyć i utrzymać odpowiednie warunki za pomocą ukierunkowanych form wsparcia i warunków ramowych. Jest to niezbędne do zapewnienia i tworzenia wzrostu gospodarczego oraz wysokiej jakości miejsc pracy.

2.5. Co prawda UE jest pionierem w redukcji emisji CO₂, ale również inne podmioty muszą odegrać swoją rolę w ochronie klimatu. UE musi zintensyfikować swoje wysiłki dyplomatyczne, podjąć nowe formy współpracy i wykorzystać takie narzędzia jak umowy o handlu i współpracy, aby przekonać państwa trzecie do wzmożenia działań w walce z tym kryzysem. Jednocześnie musi przeprowadzić dyskusję, czy należy przenieść łańcuchy dostaw przemysłowych z powrotem do Europy, aby zmniejszyć zależność od chińskich dostawców – np. w sektorze modułów fotowoltaicznych i baterii – a przy tym móc zagwarantować w pełni zrównoważony łańcuch dostaw, także pod względem polityki społecznej i poszanowania praw człowieka.

2.6. Obecny (cenowy) kryzys energetyczny oraz brak bezpieczeństwa, stabilności i przewidywalności dostaw stanowią ogromne obciążenie dla Unii Europejskiej. Kryzys ten byłby mniej dotkliwy, gdyby wcześniej podjęto bardziej ukierunkowane działania i np. poważniej potraktowano cele własne UE (np. cele europejskiej unii energetycznej). EKES z zadowoleniem przyjmuje środki zaproponowane w komunikacie REPowerEU i planie REPowerEU mające na celu zwiększenie produkcji zielonej energii, dywersyfikację dostaw i zmniejszenie popytu na rosyjski gaz, ponieważ środki te są zgodne z celami Zielonego Ładu i europejskiej unii energetycznej. Zdaniem Komitetu nie powinno chodzić przede wszystkim o dywersyfikację zależności, lecz raczej, w miarę możliwości, o strategiczną niezależność i autonomię energetyczną. Jeśli chodzi o zasoby, które mają zastąpić rosyjski gaz, EKES ostrzega, że UE musi zachować szczególną ostrożność w odniesieniu do wpływu tych zasobów na środowisko oraz do nowych zależności od krajów trzecich, które nie dzielą wartości europejskich.

2.7. Sytuacja na rynkach energii w sierpniu 2022 r. wyraźnie pokazała, że żadne źródło energii nie jest w każdym momencie wiarygodne w 100 %. Na przykład przez kilka miesięcy znaczna część francuskich elektrowni jądrowych nie była podłączona do sieci ze względu na konserwację, skutki zmiany klimatu i inne kwestie. Z kolei wytwarzanie energii ze spalania węgla nie tylko pogłębia kryzys klimatyczny, ale ostatnio sektor ten sam również bezpośrednio padł ofiarą kryzysu klimatycznego – z powodu niskiego poziomu wód w Renie w wyniku suszy elektrownie węglowe nie mogą funkcjonować. Z podobnych przyczyn energia wodna również stała się mniej stabilna, co pokazał przykład we Włoszech. Z kolei gaz ziemny, niezależnie od tego, czy jest transportowany jako gaz czy w postaci płynnej, jest nie tylko szkodliwy dla klimatu, ale również wiąże się z ogromnymi zagrożeniami geopolitycznymi. Innymi słowy, w zróżnicowanym i zabezpieczonym koszyku energetycznym, do którego dążą obecnie wszystkie państwa członkowskie, energia wiatrowa i słoneczna wyróżniają się jako strategiczne i wiarygodne źródła w kontekście przyszłej polityki energetycznej UE. Aby skompensować wahania w tych dwóch źródłach energii, w pierwszej kolejności potrzeba instalacji magazynowych, a na kolejnym etapie – zielonego wodoru, w którym energia wiatrowa i słoneczna może być „przechowywana” długoterminowo. Zasadniczą kwestią dla strategicznej autonomii Europy jest to, ile zielonego wodoru można wyprodukować w samej Europie, a w jakim stopniu trzeba go importować. Również w dobie transformacji należy mieć na uwadze stosunkowo najbardziej niezawodne i efektywne pod względem klimatu źródło energii.

2.8. Rozwój sytuacji w ostatnich dziesięcioleciach, a także ostatnie wydarzenia wskazują na niebezpieczeństwo cyberataków i aktów sabotażu na infrastrukturę krytyczną, taką jak sieć energetyczna lub elektrownie. Awaria lub uszkodzenie tej infrastruktury może spowodować katastrofalne wąskie gardła w dostawach i zagrażać bezpieczeństwu

⁽³⁾ Dz.U. C 367 z 10.10.2018, s. 1.

publicznemu. Celem cyberataków i ataków fizycznych może być infrastruktura krytyczna, taka jak sieci gazowe i elektroenergetyczne, głębokomorskie kable internetowe, instalacje morskie, a także lądowe farmy wiatrowe i terminale LNG, elektrownie węglowe lub jądrowe, transport i ruch, usługi zdrowotne, finanse i bezpieczeństwo. W interesie wszystkich w Europie leży lepsza ochrona tej krytycznej infrastruktury. UE musi być lepiej przygotowana na potencjalne ataki tego rodzaju. W związku z tym EKES wzywa do natychmiastowej krytycznej oceny podjętych dotychczas środków oraz do opracowania kompleksowej strategii ochrony UE przed zagrożeniami takimi jak klęski żywiołowe, ataki fizyczne i cyberataki. W tym kontekście EKES zaleca, by wszelkie inwestycje zagraniczne w sektorach strategicznych w Unii były zgodne z polityką bezpieczeństwa UE.

2.9. EKES z zadowoleniem przyjmuje utworzenie Społecznego Funduszu Klimatycznego⁽⁴⁾. Niemniej jest przekonany, że nie zapewni on wystarczającego wsparcia finansowego, aby odpowiedzialnie zmierzyć się ze skutkami społeczno-gospodarczymi. Stworzenie skutecznego i sprawiedliwego mechanizmu kompensacyjnego w heterogenicznym obszarze gospodarczym obejmującym 27 państw członkowskich jest ogromnym wyzwaniem i wymaga większej ilości daleko idących środków towarzyszących oraz zasobów na szczeblu UE i na szczeblu krajowym.

2.10. Gwałtowny wzrost cen energii wyraźnie pokazał, że obecny rynek energii tylko częściowo funkcjonuje w sposób zrównoważony. Przewodnicząca Komisji Ursula von der Leyen, odnosząc się do transgranicznych cen opartych na kosztach na europejskich giełdach energii elektrycznej, sama stwierdziła, że system ten przestałby działać, gdyby ilość zielonej energii elektrycznej nadal rosła. Należy zadać fundamentalne pytania o przyszłość energetyczną, która zapewni przyjazną dla środowiska, przystępną cenowo i niezawodną dostawę energii oraz prawo do energii. EKES uważa, że sposób kształtowania i regulowania rynku energii musi być dostosowany do nowych realiów związanych z przewagą energii ze źródeł odnawialnych. Jednocześnie należy stworzyć niezbędne warunki dla przemysłu, MŚP i poszczególnych podmiotów, a także umożliwić nowe modele uczestnictwa dla prosumentów, obywatelskich społeczności energetycznych itp. oraz zwiększać odpowiednią ochronę konsumentów. Przy zmianie struktury rynku należy zwrócić szczególną uwagę na to, by uniknąć już istniejących barier strukturalnych w dostępie do rynku dla małych uczestników rynku. Dotyczy to np. dostępu do energii bilansującej oraz, w razie potrzeby, do rynków zdolności wytwórczych, co może być konieczne do zapewnienia bezpieczeństwa dostaw.

2.11. W celu zapewnienia akceptowalnych społecznie i ponownie konkurencyjnych cen energii, a także dalszego przywództwa UE w wykorzystywaniu energii ze źródeł odnawialnych EKES apeluje o sprawniejsze i szybsze procedury wydawania zezwoleń w sektorze energii ze źródeł odnawialnych, które są uważane za główną przeszkodę w szybszym wykorzystywaniu energii ze źródeł odnawialnych. Jednocześnie należy znacznie poprawić warunki ramowe działań na rzecz decentralizacji, spółdzielni energetycznych i wszelkich form prosumpcji.

2.12. EKES zdecydowanie popiera wniosek Komisji w sprawie magazynowania gazu oraz rozporządzenie w sprawie skoordynowanych działań na rzecz zmniejszenia zapotrzebowania na gaz. Wzywa instytucje do:

- uzupełnienia tego wniosku o instrument inwestycji krótkoterminowych w celu wsparcia rozwoju infrastruktury przystosowanej do wodoru, takiej jak połączenia wzajemne i instalacje magazynowania,
- rozważenia wykorzystania instalacji magazynowania gazu w sąsiadujących państwach trzecich,
- stworzenia planów dla poszczególnych państw członkowskich, aby uniknąć nie zrównoważonego podziału obciążeń w wymiarze regionalnym.

2.13. EKES zwraca uwagę, że równoległy rozwój infrastruktury scentralizowanej i zdecentralizowanej jest problematyczny i że istnieje ryzyko błędnych inwestycji. Istnieją na przykład potencjalne zastosowania dla ogólnokrajowej sieci rurociągów wodorowych oraz rozbudowy zimnych sieci ciepłowniczych. W związku z tym EKES wezwał do podjęcia odpowiednich strategicznych decyzji z myślą o bezpieczeństwie inwestycji⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 152 z 6.4.2022, s. 158.

⁽⁵⁾ Zob. Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 85.

3. Transformacja energetyczna jako nadrzędna strategia w UE i na arenie międzynarodowej

3.1. Agresja rosyjska wywołała światowy kryzys geopolityczny, który ma gwałtownie rosnący wpływ zarówno na równowagę gospodarczą, jak i na światowe bezpieczeństwo energetyczne. Podważyła dekady polityki energetycznej, obronnej i polityki stosunków zewnętrznych, zmuszając UE do ponownej oceny zarówno swoich planów jak i dotychczasowych zbyt niezdecydowanych działań w zakresie transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz do rozważenia konsekwencji, jakie rosyjska inwazja i nałożone sankcje będą miały dla kontynuacji transformacji energetyki na świecie.

3.2. Zależność od importu energii pierwotnej z państw trzecich stała się bezpośrednim zagrożeniem dla bezpieczeństwa i stabilności UE. Dlatego też Komisja Europejska szybko zaproponowała przyjęcie zestawu środków dostosowujących europejską politykę energetyczną do obecnej sytuacji geopolitycznej w ramach RePowerEU. We wniosku dotyczącym rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa dostaw gazu i warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego ponownie zaklasyfikowano np. magazynowanie gazu do krytycznej infrastruktury energetycznej oraz wprowadzono zarówno obowiązkową certyfikację operatorów instalacji magazynowania gazu, jak i cele w zakresie napełniania magazynów gazu, co ma pomóc UE w odzyskaniu kontroli nad jej rynkiem energetycznym. EKES z zadowoleniem przyjmuje wszystkie te środki, które powinny rzeczywiście pomóc UE w odzyskaniu kontroli nad jej rynkiem energii.

3.3. Jednocześnie, biorąc pod uwagę obecne napięcia polityczne, EKES uważa, że konieczna jest jeszcze bardziej aktywna współpraca z kilkoma krajami, które są w stanie zaopatrzyć Europę w energię w perspektywie krótkoterminowej, aż do momentu, w którym nastąpi zaplanowana przez Komisję ekspansja energii ze źródeł odnawialnych. Do tych krajów należą Stany Zjednoczone oraz, w różnym stopniu, kraje Ameryki Południowej i Afryki. Ich eksportowi paliw kopalnych, który stał się niezbędny w perspektywie krótkoterminowej, musi towarzyszyć transfer wiedzy i rozwój technologii w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, aby również tam przyspieszyć łagodzenie zmian klimatu.

4. Tworzenie korzystnych warunków ramowych dla transformacji energetycznej

4.1. Inwestycje publiczne

4.1.1. Aby sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na energię elektryczną i osiągnąć cele klimatyczne, należałoby podwoić nakłady inwestycyjne w sieć elektroenergetyczną do 55 mld EUR rocznie, a środki na budowę mocy wytwórczych czystej energii zwiększyć do 75 mld EUR rocznie⁽⁶⁾. W tym kontekście ogromne znaczenie mają inwestycje publiczne w inteligentne i odnawialne systemy energetyczne oraz infrastrukturę magazynowania mające na celu zagwarantowanie bezpieczeństwa dostaw, walkę z ubóstwem energetycznym, przystępne ceny i tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy.

4.1.2. EKES ponownie zaleca stosowanie złotej reguły budżetowej w odniesieniu do inwestycji publicznych, zgodnie z przyjętą opinią ECO/569⁽⁷⁾, pod warunkiem że nie zagrazi to średniookresowej stabilności fiskalnej ani wartości euro, co pozwoli zagwarantować wydajność oraz chronić społeczne i ekologiczne podstawy dobrobytu przyszłych pokoleń.

4.1.3. Finansowanie pochodzące z różnych źródeł z udziałem inwestorów prywatnych jest możliwe tylko pod warunkiem zapewnienia przejrzystości alokacji, braku klauzul poufności oraz wykluczenia nieuzasadnionych kosztów po stronie sektora publicznego w porównaniu z finansowaniem publicznym. Musi istnieć pełna przejrzystość w odniesieniu do uzasadnionych kosztów dodatkowych. Dlatego tym ważniejsze jest, aby w takich mieszanych modelach finansowania jasno określić prawa i obowiązki, wyjaśnić kwestie odpowiedzialności oraz zapewnić skuteczny i szybki system rozwiązywania konfliktów w celu uniknięcia długoterminowych dodatkowych kosztów i niekorzystnych kwestii odpowiedzialności.

4.1.4. EKES wielokrotnie podkreślał, że w kontekście przyszłego projektowania systemów i infrastruktury energetycznej potrzebne jest aktywne zaangażowanie wszystkich konsumentów – gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i społeczności energetycznych – w rozwój inteligentnych systemów energetycznych oraz ustanawianie zachęt, aby społeczeństwo obywatelskie mogło mieć swój udział w transformacji energetycznej. Najwyraźniej zupełnie nie docenia się roli, jaką

⁽⁶⁾ Do takiego wniosku doszło stowarzyszenie przemysłu elektroenergetycznego Eurelectric.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 50.

w finansowaniu działań odgrywają osoby prywatne, rolnicy, miasta, MMŚP lub obywatelskie społeczności energetyczne. Tymczasem EKES zwraca uwagę, że ponad 90 % mocy zainstalowanej w Niemczech nie zostało zbudowane przez głównych dostawców energii. A zatem potencjał i chęci wyraźnie istnieją, brakuje tylko strategii ich wykorzystania.

4.1.5. Europejskie prawo energetyczne nie przewiduje ochrony klimatu jako celu regulacji dotyczących sieci. W rezultacie również krajowe organy regulacyjne mają trudności z tworzeniem zachęt do przebudowy, rozbudowy i modernizacji sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej, tak by spełniały one wymogi neutralności klimatycznej. A zatem neutralność klimatyczna jako cel regulacji sieci powinna być wyraźnie ujęta w europejskim prawie energetycznym.

4.1.6. Komisja słusznie zwraca uwagę na to, że inwestycje publiczne mogą i muszą uruchomić inwestycje prywatne. REPowerEU nie obejmuje jednak refinansowania odpowiednich funduszy publicznych. Zaś innym podejściem byłoby opodatkowanie ogromnych nieoczekiwanych zysków wynikających z poważnego kryzysu naftowego i gazowego, na którym skorzystały zwłaszcza duże przedsiębiorstwa paliwowe. EKES wyraża zaniepokojenie, że połączenie zjawiska niezwykle wysokich zysków przedsiębiorstw energetycznych z pogłębiającym się ubóstwem energetycznym spowodowanym gwałtownym wzrostem cen energii jest niebezpieczne ze społecznego punktu widzenia. Proponuje, by zyski te były odbierane za pomocą podatków i przekazywane jako rekompensata finansowa odbiorcom energii, np. gospodarstwom domowym znajdującym się w gorszej sytuacji finansowej lub przedsiębiorstwom o dużym zapotrzebowaniu na energię, oraz by były wykorzystywane na rozwój produkcji energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury sieciowej. To opcja do rozważenia tym bardziej, że w niektórych państwach członkowskich już się o tym dyskutuje lub wdraża takie rozwiązania. Komitet uważa, że do takiego opodatkowania należy podchodzić z dużym wyczuciem, aby nie zniechęcać przedsiębiorstw energetycznych do inwestowania w rozwiązania niskoemisyjne. Wzywa Komisję do niezwłocznego zaproponowania odpowiednich środków.

4.1.7. Polityka zaopatrzeniowa musi iść w parze z infrastrukturą umożliwiającą racjonalny przepływ energii elektrycznej i gazu na rynku europejskim oraz gwarantującą stabilność sieci. EKES wyraża przekonanie, że należy zwrócić szczególną uwagę na definicję rozbudowy sieci jako nadrzędnego interesu publicznego, uwzględnienie ochrony klimatu jako celu regulacyjnego oraz w bardziej ogólnym ujęciu na lepszą synchronizację w planowaniu energii odnawialnej i sieci elektroenergetycznej. Niezbędne jest tu wprowadzenie konkretnych wymogów prawa Unii.

4.2. Fundusz Dostosowania do Zmiany Klimatu

4.2.1. Obecnie unijnym mechanizmem reagowania na klęski żywiołowe jest Fundusz Solidarności Unii Europejskiej (FSUE). Dostępny roczny budżet FSUE jest jednak o wiele mniejszy w porównaniu z kosztami szkód⁽⁸⁾ spowodowanych przez niedawne klęski żywiołowe i trzeba go wyraźnie zwiększyć. Finansowanie unijne na rzecz ekologicznej transformacji energetycznej jest wprawdzie znacznie większe, ale nie uwzględnia pilnej potrzeby UE, jaką jest osiągnięcie autonomii bazującej na odnawialnych źródłach energii.

4.2.2. EKES uważa, że UE potrzebuje nowego mechanizmu finansowania, który zapewni natychmiastowe i znaczące wsparcie państwom członkowskim w tego rodzaju sytuacjach kryzysowych. Komitet proponuje zatem utworzenie nowego Funduszu Dostosowania do Zmiany Klimatu. Środki finansowe powinny zostać przekierowane z istniejących funduszy UE, zwłaszcza z Funduszu Spójności i Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF), przy czym powinny być zarządzane w usprawniony i spójny sposób za pośrednictwem tego nowego funduszu.

4.2.3. W ramach modernizacji finansowania można by również rozszerzyć zakres istniejących programów, zwiększyć ich zasoby, a Next Generation EU uznać za wzór dla nowego instrumentu finansowania. EKES zwraca uwagę, że być może trzeba będzie stworzyć nowe zasoby, aby sprostać ogromnym wyzwaniom, przed którymi stoimy. Jednakże wszelkie nowe zasoby własne muszą być opracowane w sposób sprawiedliwy, aby nie obciążać dodatkowo grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Ponadto nie mogą one utrudniać rozwoju gospodarczego.

4.2.4. Funkcjonowanie Funduszu Dostosowania do Zmiany Klimatu, bardziej skoncentrowane na szybkich i pilnych działaniach, musi być spójne z nadrzędną polityką UE w zakresie klimatu, środowiska i energii, co w dłuższej perspektywie przyczyni się do ograniczenia zależności od działań w sytuacjach wyjątkowych i zapewnienia ochrony ludzkości oraz świata przyrody.

⁽⁸⁾ Oszalniająca kwota 80 mld EUR w Niemczech w 2021 r.

4.3. Wsparanie technologii

4.3.1. Aby transformacja ekologiczna w przemyśle wytwórczym powiodła się, potrzebna jest podstawa w postaci wystarczającego, stabilnego i odpowiedniego koszyka energii ze źródeł odnawialnych do elektryfikacji i produkcji zielonego wodoru. Trwają prace nad technologiami magazynowania, a możliwości oferowane przez cyfryzację są w pełni wykorzystywane. Istnieje zatem nadal znaczne zapotrzebowanie na badania i rozwój.

4.3.2. Od początku liberalizacji spadają wyniki inwestycyjne przedsiębiorstw energetycznych. Udział inwestycji publicznych w badania i rozwój technologii dekarbonizacji jest w UE niższy niż we wszystkich innych dużych gospodarkach, co zagraża konkurencyjności UE w zakresie kluczowych technologii przyszłości. EKES wzywa Komisję do opracowania strategicznego planu inwestycyjnego i zachęca państwa członkowskie do optymalnego i efektywnego wykorzystania funduszy na rozwój czystej energii. To samo dotyczy inwestycji w sieć elektroenergetyczną.

4.3.3. Dekarbonizacja będzie wymagała głębokiej transformacji działalności przemysłowej (w ciągu najbliższych 30 lat). Chociaż istnieje już wiele technologii niskoemisyjnych, ich poziom gotowości technologicznej (TRL⁽⁹⁾) jest niski. Potrzebne będą ambitne plany działania w zakresie technologii, aby zwiększyć skalę stosowania tych przełomowych technologii i je upowszechnić, a UE musi promować innowacje za pośrednictwem funduszy na rzecz klimatu i innowacji.

4.3.4. Nie ulega wątpliwości, że w przyszłości ekologiczny wodór przyczyni się do stworzenia europejskiego systemu energetycznego z bezpieczeństwem dostaw. EKES odsyła do swoich opinii w sprawie strategii w zakresie wodoru⁽¹⁰⁾ i strategii na rzecz integracji systemu energetycznego⁽¹¹⁾.

4.4. Wsparanie MMŚP⁽¹²⁾

4.4.1. Mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (MMŚP) – niezależnie od tego, czy są to przedsiębiorstwa tradycyjne, rodzinne, handlowe, przedsiębiorstwa gospodarki społecznej, rzemieślnicy czy wolne zawody – są zasadniczą częścią rozwiązania służącego stworzeniu konkurencyjnej, neutralnej dla klimatu i sprzyjającej włączeniu społecznemu gospodarki UE o obiegu zamkniętym, o ile zostaną stworzone i utrzymane odpowiednie warunki. MMŚP odnoszą korzyści z poprawy własnej efektywności środowiskowej oraz z zapewniania wiedzy fachowej i rozwiązań innym przedsiębiorstwom, ogółowi społeczeństwa i sektorowi publicznemu. EKES uznaje i podkreśla różnorodność i różne potrzeby MMŚP oraz wzywa do zwrócenia szczególnej uwagi na najmniejsze i najsłabsze z nich.

4.4.2. EKES podkreśla, że istnieje pilna potrzeba wspierania MMŚP w jak najlepszym zrozumieniu zielonej transformacji i zarządzaniu nią. EKES wzywa do podjęcia szeroko zakrojonych i ukierunkowanych działań informacyjnych i uświadamiających, prowadzonych w sposób skoordynowany i komplementarny przez Komisję Europejską i państwa członkowskie z udziałem organizacji przedsiębiorców, izb, partnerów społecznych i innych zainteresowanych stron. Z drugiej strony w kryteriach dostępności programów finansowania należy również podkreślić i uwzględnić ważną rolę, jaką odgrywają MMŚP w zakresie nowych technologii i innowacyjnych rozwiązań na rzecz ekologicznych zmian w przemyśle UE.

4.4.3. EKES wzywa UE i państwa członkowskie do przyspieszenia zielonych inwestycji w MMŚP poprzez stworzenie sprzyjającego, przewidywalnego i zachęcającego otoczenia regulacyjnego, w tym sprawnych procedur wydawania zezwoleń bez uciążliwych obowiązków administracyjnych, a także poprzez zapewnienie szybkiego, łatwego, prostego i identyfikowalnego dostępu do finansowania dostosowanego do różnych potrzeb wszelkich grup MMŚP.

4.4.4. Aby poprawić zasobooszczędność MMŚP, EKES proponuje utworzenie w różnych regionach tzw. centrów obiegu zamkniętego (ang. H4C). Powinno to wzmocnić współpracę między przedsiębiorstwami we wszystkich sektorach i ułatwić opracowywanie nowych praktyk i procesów, w tym prezentowanie nowych technologii. Procedury udzielania zamówień publicznych w całej UE muszą obejmować kryteria związane z klimatem, kryteria społeczne i inne kryteria jakości. Promuje to innowacyjność MMŚP i ułatwia im dostęp do zamówień publicznych. Integralną częścią tego procesu powinny być organizacje MMŚP, izby, środowisko akademickie, partnerzy społeczni i inne odpowiednie zainteresowane strony.

⁽⁹⁾ TRL (Technology Readiness Levels) – poziomy gotowości technologicznej – to różne punkty w skali wykorzystywanej do pomiaru postępu lub poziomu dojrzałości danej technologii.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 30.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 22.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 1.

4.4.5. EKES wzywa do ścisłej współpracy między organizatorami kształcenia a MMŚP w celu opracowania szkoleń zapewniających kompetencje i umiejętności potrzebne w transformacji ekologicznej, w tym poprzez podnoszenie i zmianę kwalifikacji zarówno pracowników, jak i przedsiębiorców. Ponadto opowiada się za wspieraniem działań innowacyjnych na rzecz MMŚP poprzez zachęcanie do współpracy z innymi przedsiębiorstwami, ich organizacjami, izbami, szkołami wyższymi i organizacjami badawczymi i ułatwianie tej współpracy.

5. Ogólne wspieranie sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu transformacji

5.1. Sprawiedliwa transformacja

5.1.1. Sprawiedliwa transformacja oznacza środki i interwencje polityki społecznej, które wspierają proces transformacji w kierunku zrównoważonego i neutralnego pod kątem emisji CO₂ modelu gospodarczego i produkcyjnego. EKES podkreśla, że sprawiedliwa transformacja nie sprowadza się tylko do kwestii jej finansowania. Obejmuje również cele takie jak ochrona praw pracowników, zapewnienie godnej pracy i zabezpieczenia społecznego oraz stworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, wzmocnienie demokratycznego uczestnictwa (również na poziomie przedsiębiorstw) oraz utrzymanie oraz dalsze zwiększanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Wymaga to także podjęcia szczególnych środków na wszystkich szczeblach, zwłaszcza na szczeblu regionalnym.

5.1.2. Te kluczowe sektory, które zostaną najbardziej dotknięte konsekwencjami modernizacji ekologicznej i rewolucji przemysłowej w kierunku Europy neutralnej dla klimatu, stoją w obliczu poważnych przemian pod względem zatrudnienia. Tu niezbędne będą przekwalifikowanie pracowników i inwestycje edukacyjne w wysokiej jakości zielone miejsca pracy. W związku z tym równie istotne są zgodne z duchem czasu transfer wiedzy i prawo do edukacji, jak i nieustanne promowanie awansu zawodowego kobiet w zawodach technicznych.

5.1.3. Środki i etapy transformacji przewidziane w pakiecie „Gotowi na 55” mogą prowadzić do ogromnych zmian w gospodarce i do zakłóceń społecznych. EKES wzywa zatem Komisję do zwrócenia większej uwagi podczas oceny krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu na adekwatność tych strategii pod kątem sprawiedliwej transformacji, a zwłaszcza pod kątem osiągnięcia takich celów jak:

- ułatwianie zmian zawodowych,
- wsparcie dla pracowników, którzy stracili pracę z powodu obniżania emisyjności (utracone miejsce pracy powinno zostać zastąpione co najmniej jednym innym, równorzędnym miejscem pracy),
- rozwój regionalnego potencjału gospodarczego wynikającego z odnawialnych źródeł energii oraz nowych form udziału i upodmiotowienia w obszarze produkcji energii elektrycznej;
- skuteczne zwalczanie ubóstwa energetycznego.

5.1.4. EKES wzywa do ścisłej współpracy między organizatorami szkoleń a przedsiębiorstwami w zakresie opracowywania szkoleń zapewniających umiejętności i kompetencje niezbędne do ekologicznej transformacji gospodarki, w tym poprzez podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie pracowników oraz przedsiębiorców.

5.1.5. EKES jest przekonany, co wyraził we wcześniejszych opiniach⁽¹³⁾, że środki z funduszy spójności społecznej i regionalnej oraz funduszy na rzecz odbudowy muszą być wykorzystywane nie tylko w celu wspierania działań w dziedzinie klimatu i transformacji energetycznej. Polityka klimatyczna i energetyczna powinna być także kształtowana w taki sposób, aby wspierać spójność społeczną i regionalną. Takie strategie już istnieją, np. projekty budowy instalacji fotowoltaicznych na byłych obszarach wydobywania węgla brunatnego w Portugalii i Grecji albo bardzo strategicznie ukierunkowane wsparcie prosumentów na Litwie. Przykłady te nie należą jednak do powszechnych czy popularnych praktyk.

5.2. Sprzyjanie inwestycjom prywatnym

5.2.1. Poszczególne państwa członkowskie potrzebują programów dla oddolnego rozwijania odnawialnych źródeł energii, gdyż te źródła są niezbędne do transformacji energetycznej i mają istotny wpływ zarówno na jakość, jak i przede wszystkim na ceny dostarczanej energii. Wzrost cen energii, wynikający z krajowych sieci elektroenergetycznych, wykreował już trend samodzielnego zaspokajania potrzeb energetycznych wśród przedsiębiorstw, dla których zielona

⁽¹³⁾ Zob. Dz.U. C 47 z 28.10.2020, s. 30 oraz Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 269.

energia stała się kwestią przetrwania. Wiele firm już teraz aktywnie realizuje inwestycje we własną energię odnawialną i energię ciepłą. Ponieważ źródła te są tańsze, są również atrakcyjne dla lokalnych przedsiębiorstw i społeczności, które mogłyby wykorzystać nadwyżkę energii wprowadzanej do sieci elektroenergetycznej. Niestety systemy w wielu częściach Europy wymagają rozwoju i nie są przygotowane do przyjęcia licznych nowych instalacji. Poza tym takie inwestycje prywatne bardzo często nie zaspokajałyby potrzeb wyłącznie jednego przedsiębiorstwa, lecz mogłyby przynieść korzyści całym społecznościom lokalnym.

5.2.2. Wydaje się, że to szybki wzrost mocy w sektorze w niezwykle krótkim czasie jest przeszkodą w rozwoju sektora energii odnawialnej, gdyż stanowi spore wyzwanie dla krajowych systemów energetycznych w państwach członkowskich, pomimo znacznych inwestycji w modernizację sieci i zwiększenie zdolności przesyłowych systemów. Europa musi teraz rozwijać lokalne społeczności energetyczne, w których samorządy lokalne odgrywają dominującą rolę inwestycyjną. Są to tzw. spółdzielnie energetyczne, utworzone z udziałem mieszkańców i często finansowane przez lokalne fundusze inwestycyjne. Taka forma zaangażowania lokalnych społeczności w transformację energetyczną zapewnia poparcie dla tych inicjatyw i minimalizuje ryzyko oporu mieszkańców przed umiejscowieniem na danym obszarze instalacji wytwarzania, dystrybucji lub przesyłu.

5.2.3. Należy jak najszybciej przewidzieć takie inicjatywy w regulacjach unijnych i wspierać je za pomocą państwowego systemu finansowania tego rodzaju inwestycji. Tu kluczowe znaczenie ma komercjalizacja linii średniego i niskiego napięcia w sieci elektroenergetycznej, aby umożliwić także udział inwestorów prywatnych w rozwoju infrastruktury sieciowej. Rozwój prywatnej energetyki fotowoltaicznej pokazuje ogromny potencjał inwestycyjny społeczeństwa i przedsiębiorców. Odpowiednie prawodawstwo w tej dziedzinie rozwiązałyby zarówno problemy związane z finansowaniem, jak i te związane z podłączeniem takich instalacji do systemu elektroenergetycznego.

5.3. Ubóstwo energetyczne

5.3.1. Zapewnienie równego dostępu do energii i bezpieczeństwa dostaw energii po przystępnych kosztach musi być najwyższym priorytetem dla UE i jej państw członkowskich. W związku z gwałtownym wzrostem cen energii ubóstwo energetyczne dotyka coraz więcej obywateli i obywateli, konsumentek i konsumentów w całej Europie. Sytuacja osób, które już wcześniej borykały się z ubóstwem energetycznym, pogarsza się, a konsumenci, którzy w przeszłości nie mieli problemów z płaceniem rachunków za energię, są zagrożeni ubóstwem.

5.3.2. Biorąc pod uwagę znaczenie tej kwestii, EKES wzywa UE do promowania wspólnego podejścia do ubóstwa energetycznego. Obecnie każde państwo członkowskie może zdefiniować pojęcie ubóstwa energetycznego według własnych kryteriów, a brak wspólnego podejścia może doprowadzić do sytuacji, w której Komisja nie będzie w stanie odpowiednio ocenić sytuacji, zaś państwa członkowskie nie będą rozumiały pod tym pojęciem tego samego i będą reagowały w różny sposób. Definicja zawarta we wniosku o przekształcenie dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej oraz wskaźniki opracowane wcześniej przez Europejskie Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego stanowią dobry punkt wyjścia. Biorąc pod uwagę pilny charakter tej kwestii, EKES uważa, że Komisja i państwa członkowskie powinny promować wspólne podejście, które zapewni precyzyjne i jednolite rozumienie ubóstwa energetycznego oraz umożliwi gromadzenie danych statystycznych.

5.3.3. EKES podkreśla znaczenie inwestowania w sprawiedliwe i efektywne dostawy energii, aby zmniejszyć ubóstwo energetyczne w długiej perspektywie. W tym celu trzeba zadbać o to, by inwestycje w energię ze źródeł odnawialnych i efektywność energetyczną, a także kompleksowe renowacje budynków wspierały grupy o najniższych dochodach. Tylko wtedy, gdy słabsze finansowo gospodarstwa domowe będą dysponować środkami umożliwiającymi dokonanie niezbędnych inwestycji, prosumenci będą mogli osiągnąć strategiczną autonomię dla siebie w pojedynkę lub w ramach wspólnoty z innymi. A to byłoby przecież najbardziej zrównoważonym sposobem na przezwycięzenie ubóstwa energetycznego.

5.3.4. EKES przypomina swoje stanowisko, że nie wolno dopuścić do powstania społeczeństwa dwuklasowego pod względem energetycznym. Nie może tak być, że tylko dobrze sytuowane i dobrze wyposażone technicznie gospodarstwa domowe korzystają z transformacji energetycznej, a wszystkie pozostałe muszą ponosić jej koszty. Dlatego EKES wspiera zachęty i narzędzia służące wdrażaniu dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej, aby pomóc odbiorcom i gospodarstwom domowym w trudnej sytuacji, i zwraca uwagę na to, że ambitne cele w zakresie systemu ciepłowniczego i chłodniczego mogą pogorszyć warunki w mieszkalnictwie socjalnym. Komitet przyjmuje z zadowoleniem propozycję stworzenia Społecznego Funduszu Klimatycznego oraz wzywa do postępowania zgodnego z zasadą sprawiedliwej transformacji, aby wziąć pod uwagę różną sytuację poszczególnych państw członkowskich.

5.3.5. Ponieważ ubóstwo energetyczne wynika z ogólnego ubóstwa, istotne jest również, aby Komisja i państwa członkowskie nadal koncentrowały się na ograniczaniu ubóstwa we wszystkich kontekstach. Kryzys ten uwydatnia konieczność ciągłej poprawy dostępu do zatrudnienia i integracji społecznej, a także zapewnienia godnego poziomu życia i wspierania wzrostu gospodarczego w państwach członkowskich.

5.4. Obszary wiejskie

5.4.1. EKES uważa, że połączona strategia transformacji energetycznej i cyfryzacji na obszarach wiejskich nie spotkała się z takim zainteresowaniem i wsparciem, jakiego oczekiwano. Wzywa do szybkiego wdrożenia długoterminowej wizji Komisji dotyczącej obszarów wiejskich UE oraz do mobilizacji zainteresowanych stron w ramach unijnego paktu na rzecz obszarów wiejskich.

5.4.2. EKES wielokrotnie podkreślał, że transformacja energetyczna (odchodzenie od dużych, scentralizowanych zakładów produkcyjnych do bardziej zdecentralizowanych struktur) stwarza realne możliwości dla nowych źródeł dochodów i nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich⁽¹⁴⁾. Również w tym przypadku Komitet jest bardzo rozczarowany pomysłami przedstawionymi dotychczas przez Komisję Europejską i państwa członkowskie.

5.4.3. Należy uznać i wykorzystać rolę społeczności lokalnych i regionalnych, aby osiągnąć sprawiedliwą transformację energetyczną w połączeniu z rozwojem społeczności. Trzeba tworzyć i rozwijać obywatelskie społeczności energetyczne oraz zachęcać do dobrowolnego łączenia się obywateli, władz lokalnych i MMSP w celu promowania korzyści społecznych i gospodarczych.

5.4.4. EKES stwierdza, że wdrożenie technologii cyfrowych na obszarach wiejskich jest zasadniczym wymogiem wspierania transformacji energetycznej. System energetyczny na obszarach wiejskich musi być zdecentralizowany, co oznacza ogromne zapotrzebowanie na większą liczbę lepszych połączeń międzysystemowych. Już to samo w sobie wymaga wdrożenia technologii cyfrowych w celu dopasowania podaży do popytu oraz zapewnienia efektywnych przepływów energii.

6. Uwagi szczegółowe

6.1. Utrzymanie solidnej bazy przemysłowej w UE zapewni dobrobyt, wysokiej jakości miejsca pracy i zaangażowanie społeczeństwa europejskiego w walkę ze zmianą klimatu. Aby zachować swoją pozycję konkurencyjną, przemysł europejski musi inwestować w Europie zarówno w badania, rozwój i innowacje, jak i w aktywa trwałe. Potrzebne są do tego odpowiednie ramy regulacyjne.

Sektor energetyczny stanowi bardzo duży segment gospodarki. Szczególną cechą tego segmentu jest to, że stanowi on kluczowy czynnik umożliwiający funkcjonowanie innych sektorów gospodarki. Zarazem wszystkie aspekty sektora energetycznego są stereotypowo kojarzone z dominującą pozycją mężczyzn. Prowadzi to do dużej dysproporcji w zatrudnieniu między mężczyznami a kobietami, zarówno w prywatnym, jak i w publicznym sektorze energii⁽¹⁵⁾.

Dlatego EKES zaleca:

- wzmocnienie obowiązującego prawodawstwa dotyczącego równości i egzekwowanie jego stosowania zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym,
- zapewnienie równych warunków szkolenia w zakresie kształcenia w zawodach związanych z energią w państwach członkowskich i na szczeblu europejskim oraz stworzenie europejskiego kolegium nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM),
- zapewnienie równości na rynku pracy w sektorze energetycznym poprzez badanie możliwości dla kobiet, a jednocześnie zapobieganie sytuacji, w której transformacja energetyczna i transformacja cyfrowa stałyby się pułapkami dla karier i wynagrodzenia kobiet; zintensyfikowanie dialogu społecznego w całej Europie oraz promowanie układów zbiorowych w celu zapewnienia równości w przedsiębiorstwach z branży energetycznej.

Bruksela, dnia 26 października 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 367 z 10.10.2018, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Cele ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju nr 5, 7 i 8; Joy Clancy, Universiteit Twente, *Give women a chance: engendering the energy supply chain*.

ZAŁĄCZNIK

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty:

Punkt 2.6**Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
<p>Obecny (cenowy) kryzys energetyczny oraz brak bezpieczeństwa, stabilności i przewidywalności dostaw stanowią ogromne obciążenie dla Unii Europejskiej. Kryzys ten byłby mniej dotkliwy, gdyby wcześniej podjęto bardziej ukierunkowane działania i np. poważniej potraktowano cele własne UE (np. cele europejskiej unii energetycznej). EKES z zadowoleniem przyjmuje środki zaproponowane w komunikacie REPowerEU i planie REPowerEU mające na celu zwiększenie produkcji zielonej energii, dywersyfikację dostaw i zmniejszenie popytu na rosyjski gaz, ponieważ środki te są zgodne z celami Zielonego Ładu i europejskiej unii energetycznej. Zdaniem Komitetu nie powinno chodzić przede wszystkim o dywersyfikację zależności, lecz raczej, w miarę możliwości, o strategiczną niezależność i autonomię energetyczną. Jeśli chodzi o zasoby, które mają zastąpić rosyjski gaz, EKES ostrzega, że UE musi zachować szczególną ostrożność w odniesieniu do wpływu tych zasobów na środowisko oraz do nowych zależności od krajów trzecich, które nie dzielają wartości europejskich.</p>	<p>Obecny (cenowy) kryzys energetyczny oraz brak bezpieczeństwa, stabilności i przewidywalności dostaw stanowią ogromne obciążenie dla Unii Europejskiej. Kryzys ten byłby mniej dotkliwy, gdyby wcześniej podjęto bardziej ukierunkowane działania i np. poważniej potraktowano cele własne UE (np. cele europejskiej unii energetycznej). EKES z zadowoleniem przyjmuje środki zaproponowane w komunikacie REPowerEU i planie REPowerEU mające na celu zwiększenie produkcji zielonej energii, dywersyfikację dostaw i zmniejszenie popytu na rosyjski gaz, ponieważ środki te są zgodne z celami Zielonego Ładu i europejskiej unii energetycznej. Zdaniem Komitetu powinno chodzić przede wszystkim o dywersyfikację zasobów i, w miarę możliwości, o zadbanie o otwartą strategiczną niezależność i autonomię energetyczną. Jeśli chodzi o zasoby, które mają zastąpić rosyjski gaz, EKES ostrzega, że UE musi zachować szczególną ostrożność w odniesieniu do wpływu tych zasobów na środowisko oraz do nowych zależności od krajów trzecich, które nie dzielają wartości europejskich. W obecnej sytuacji musimy utrzymać wszystkie nasze działające źródła energii, gdyż obecnie zagrożeniem nie jest ewentualny wpływ źródeł zastępczych na środowisko, lecz brak energii oraz przerwy w jej dostawie. Nie można utracić zdolności produkcyjnych energii, która obecnie zapewnia zaopatrzenie europejskiego rynku energii.</p>

Wynik głosowania

Za: 77

Przeciw: 113

Wstrzymało się: 14

Punkt 4.3.1**Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
<p>Aby transformacja ekologiczna w przemyśle wytwórczym powiodła się, potrzebna jest podstawa w postaci wystarczającego, stabilnego i odpowiedniego koszyka energii ze źródeł odnawialnych do elektryfikacji i produkcji zielonego wodoru. Trwają prace nad technologiami magazynowania, a możliwości oferowane przez cyfryzację są w pełni wykorzystywane. Istnieje zatem nadal znaczne zapotrzebowanie na badania i rozwój.</p>	<p>Aby transformacja ekologiczna w przemyśle wytwórczym powiodła się, potrzebna jest podstawa w postaci wystarczającego, stabilnego i odpowiedniego koszyka energii ze źródeł odnawialnych do elektryfikacji i produkcji wodoru. Trwają prace nad technologiami magazynowania, a możliwości oferowane przez cyfryzację są w pełni wykorzystywane. Istnieje zatem nadal znaczne zapotrzebowanie na badania i rozwój.</p>

Wynik głosowania

Za: 92

Przeciw: 112

Wstrzymało się: 9

Punkt 4.3.4**Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
<p>Nie ulega wątpliwości, że w przyszłości ekologiczny wodór przyczyni się do stworzenia europejskiego systemu energetycznego z bezpieczeństwem dostaw. EKES odsyła do swoich opinii w sprawie strategii w zakresie wodoru ⁽¹⁾ i strategii na rzecz integracji systemu energetycznego ⁽²⁾.</p> <p>⁽¹⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 30. ⁽²⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 22.</p>	<p>Nie ulega wątpliwości, że w przyszłości wodór przyczyni się do stworzenia europejskiego systemu energetycznego z bezpieczeństwem dostaw. EKES odsyła do swoich opinii w sprawie strategii w zakresie wodoru ⁽¹⁾ i strategii na rzecz integracji systemu energetycznego ⁽²⁾.</p> <p>⁽¹⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 30. ⁽²⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 22.</p>

Wynik głosowania

Za: 92

Przeciw: 112

Wstrzymało się: 9

Punkt 1.4**Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
Należy jak najdokładniej określić potencjał Europy w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych i szeroko o nim informować, aby promować wspólne rozumienie zakresu, w jakim można osiągnąć niezależność od importu energii. Należy przede wszystkim zająć się elektryfikacją sektorów ciepłowniczego i transportowego oraz koniecznością europejskiej produkcji ekologicznego wodoru.	Należy jak najdokładniej określić potencjał Europy w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych i szeroko o nim informować, aby promować wspólne rozumienie zakresu, w jakim można osiągnąć niezależność od importu energii. Należy przede wszystkim zająć się elektryfikacją sektorów ciepłowniczego i transportowego oraz koniecznością europejskiej produkcji wodoru.

Wynik głosowania

Za: 92
Przeciw: 112
Wstrzymało się: 9

Punkt 1.6**Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
Jednocześnie konieczne będą środki krótko- i ewentualnie średnioterminowe w celu zrekompensowania utraconych dostaw energii z Rosji. Jednym z takich środków jest przywóz LNG. EKES uważa jednak, że ważne jest, by nie powodowało to nowego długotrwałego uzależnienia od paliw kopalnych. Aspekty te trzeba z wyprzedzeniem uwzględnić w cyklu inwestycyjnym. Ogólnie rzecz biorąc, celem nie jest dywersyfikacja zależności, lecz osiągnięcie najwyższego możliwego poziomu strategicznej autonomii.	Jednocześnie konieczne będą środki krótko- i ewentualnie średnioterminowe w celu zrekompensowania utraconych dostaw energii z Rosji. Jednym z takich środków jest przywóz LNG. EKES uważa jednak, że ważne jest, by nie powodowało to nowego długotrwałego uzależnienia od paliw kopalnych. Aspekty te trzeba z wyprzedzeniem uwzględnić w cyklu inwestycyjnym. Ogólnie rzecz biorąc, celem jest dywersyfikacja źródeł i jednocześnie – zmniejszenie dużej zależności od jednego importera w celu osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu otwartej strategicznej autonomii.

Wynik głosowania

Za: 77
Przeciw: 113
Wstrzymało się: 14